

Crítica

- ALVARADO I COSTA, Joaquim. *Industrials i tapers (del segle XVIII al XX)*. Cassà de la Selva: Ajuntament, 2005. 183 p.
- BAS, Hermínia [et al.]. *Girona, temps de flors, 50 anys de cartells, 1955-2005*. Girona: Ajuntament, 2005. 190 p.
- CALIX, Judith; Solés, Xavier; TORRADO, Llorenç. *El llibre del pernil cuit*. Campllong/Barcelona: RBA, 2005. 32 p.
- CALZADA, Arcadi [et al.]. *Manolo Valdés, el llegat perenne de l'art*. Girona: Caixa de Girona, 2005. 135 p.
- CALZADA, Arcadi; NIEBLA, Antonio; GONZALEZ, Àgata. *L'univers d'Amadeo Gabino*. Girona/Calella de Palafrugell: Caixa de Girona/Jardí Botànic de Cap Roig, 2005. 96 p.
- CASAS I GENOVER, Josep. *A l'entorn de Puig Segalar: Albons-Garrigoles, la Tallada d'Empordà, Viladamat*. Girona: Diputació, 2005. 163 p.
- CASADEVALL, Manel. *Santa Coloma de Farners. Els seus orígens*. Santa Coloma de Farners: Ajuntament, 2005.
- CLARA, Josep; SOL, Romà; TORRES, Carme; ALANVÀ, Josep. *L'Església catalana durant el franquisme (1939-1975)*. *Apunts per a una història*. Barcelona: Claret, 2005. 2 vol.
- COLOMER, Josep M.; COLOMER, Mercè. *Itineraris a peu pel Ripollès*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005. 165 p.
- DIVERSOS AUTORS. *Debat Costa Brava. Congrés: Un futur sostenible*. Girona: Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, 2005. 399 p.
- Dones, cent anys d'imatges. El fons de l'Arxiu d'Imatges Emili Masanas i Burcet*. Girona: Diputació, 2005. 127 p.
- GIRONÈS I GÜELL, Xavier. *Els pergamins del Mas Ferrer de Besanó*. Besanó: Ajuntament, 2005.
- GONZALO, Marta de; PÉREZ, Publio [ed.]. *L'increment. Una publicació amb preguntes i respostes*. Girona: Espais d'Art Contemporani, 2005. 88 p.

Quèstió d'independència

TERRICABRAS, Josep Maria.

Quèstió de criteri.
Mina Editorial. Barcelona, 2005.
184 pàgines.

En aquest recull de 86 articles apareguts a diversos mitjans de comunicació del país, el filòsof Josep Maria Terricabras (Calella de la Costa, 1946) ens proposa enfrontar-nos al món que ens envolta amb una mirada lúcida i sense la temptació de simplificar les coses, defugint el perill del maniqueisme i l'estereotip. Tot això, des de Mina Editorial, el nou segell d'Enciclopèdia Catalana. Els diversos treballs periodístics inclosos al volum es presenten agrupats per temes: l'educació, la política, els valors, la comunicació, l'escola, la justícia, etc.

El mateix Terricabras ha explicat que quan aplegava els articles per al llibre va comprovar com els textos de temàtica política formaven una crònica molt acurada i descarnada de l'època de ferro de la majoria absoluta del Partit Popular a Madrid. Aquestes lletres tenen, doncs, el valor de la crònica i la denúncia. En aquest apartat s'inclouen vint treballs de prosa punyent. Tot i això, la primera part, titulada *En veu alta*, esmerça els seus esforços a reflexionar sobre aspectes culturals. Són reflexions cívi-ques i ètiques interessants, sempre inquietes. Agafin per exemple un dels seus articles on ens parla de l'«extrem centre». L'extrem centre és la

metàfora d'allò que ha de denunciar sempre el pensament crític a la nostra societat: les mancances del sistema. Des de la classe política hi ha una tendència a presentar el nostre sistema democràtic com una arcàdia, on tots els partits nostrats es congratulen de la inexistència de l'extrema dreta a casa nostra. Però a quin preu no existeix aquesta tendència? Terricabras parla d'un extrem centre, on l'opinió individual és denigrada i totes les tendències ideològiques aspiren a allò del políticament correcte. No és això, en el fons, una cotilla a la llibertat? Cert. Aquí veiem l'ombra d'un Norberto Bobbio. Terricabras decideix ser un testimoni del nostre temps, sempre des del posicionament lliure, d'una veu lúcida i discrepant. La necessitat de pensar i pensar-nos per conèixer i albirar els nostres límits. Cosa que és d'agrair.

Moisès de Pablo

Nova etapa d'uns Annals

Annals del Patronat.
Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC), núm. 15.
Olot, 2005. 368 pàgines.

Després de sis anys de no publicar-se, un nou número de la revista del Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca —el 15— ha sortit al carrer. La numeració mostra clarament la voluntat de con-

tinuar l'aventura d'aquesta veterana publicació, aparegu- da el 1977.

Impulsats per Jesús M. Gutiérrez, que assumeix la coordinació, i amb un nou disseny, els *Annals del Patronat* presenten alguns canvis importants en el seu contingut. L'estructura del volum està dividida en quatre grans parts. «Miscel·lània», que agrupa els treballs històrics i que, de fet, coincideix amb els continguts tradicionals de la publicació; «La finestra oberta», que recull articles d'altres ciències socials; «Premi Salvador Reixach», un espai dedicat a donar a conèixer els treballs de recerca de batxillerat guardonats en aquest premi, concedit a Santa Pau; i finalment, «Novetats», que conté ressenyes de llibres i exposicions, a més d'una interessant selecció de bibliografia de temàtica garrotxina, elaborada des de l'Arxiu Comarcal.

El número 15 dels *Annals del Patronat* inclou un total de vuit articles en la secció «Miscel·lània»: els dos primers estan dedicats, respectiva-

ment, a la carnisseria de Santa Pau al segle XIV (J. Colomer) i al treball de la llana a la Garrotxa al segle XVIII (M. Puig); el tercer i el quart tracten diferents aspectes de l'obra literària i pictòrica de Marian Vayreda (L. Busquets, M. A. Fumana); i els quatre restants estudien l'art religiós de la comarca de la Garrotxa, en concret l'església de Sant Esteve d'en Bas (L. Bartolomé), el retaule barroc de Sant Cristòfol de les Planes (X. Solà), l'altar major de l'església del Tura (P. Rovira-J. Sala) i el retaule del Roser d'Olot (A. Pérez).

Un treball sobre la pràctica de l'anestèsia a Olot (J. Vilanova), un altre sobre la immigració a Olot en el segle XX (Grup IDESGA) i un darrer estudi sobre la castellanització de les actes municipals olotines després del decret de Nova Planta (J. Casas-J. Monturiol-R. Tona) conformen la secció «Finestra oberta». L'espai dedicat als treballs guardonats en el Premi Salvador Reixach és ocupat, en aquest número, per un estudi sobre la vall dels Arcs de Santa Pau, escrit per Albert Reixach.

La reaparició dels *Annals del Patronat* és, en tots els sentits, una molt bona notícia. El volum 15è suposa un interessant i atractiu canvi en la història d'aquesta publicació. Esperem que l'empresa tingui continuïtat. Els seus impulsors han trobat, en tot cas, ara per ara, una fórmula adequada.

Jordi Canal

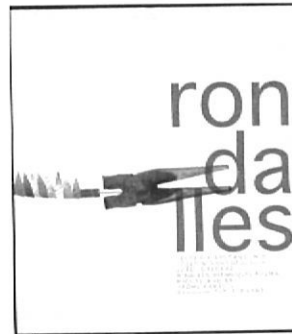
A Sant Xemplí diuen missa

Lluís G. CONSTANS,
M. D.; Josep N. SANTAELIÀ,
Jordi GALOFRÉ,
M. Àngels JUANMIQUEL ROVIRA,
Miquel AGUIRRE,
Jaume FARRIOL.
Il·lustracions: Txell Darné.

Rondalles.

Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles. Banyoles, 2005. 190 pàgines.

M'agradaria poder pensar que no és el que passa al Pla de l'Estany, a la Vall d'en Bas o a la Vall d'Hos- toles, però pressuposo que, lluny d'aquests llocs, poques de les rondalles que Lluís G. Constans va publicar en els anys 1952 i 1981 són recordades encara. Amb una mica de sort, avui potser algú sabria explicar alguna cosa de sant Mer i del drac que vivia prop de l'estany de Banyoles, del pagès Morgat de Porqueres, de la bóta de Sant Ferriol... De la resta, no gaire res. Imaginem-nos, però, que una persona que no tingués cap relació especial amb algun d'aquells territoris d'on Constans va recollir el que ell deia que eren rondalles i que nosaltres, avui, diem que són llegendes, obrís distretament aquest llibre sense saber gaire per què. Potser perquè l'havia atret la seva edició acurada i el seu disseny clar; potser perquè s'havia adonat que les il·lustracions de Txell Darné són originals i esplèndides. Unes figures

humanes amb cara de llau- na o de pedra, ninots que es van repetint, uns llumins arrenglerats o tombats; una bicicleta de les d'abans, amb dinamo i llum, i llan- des, parafang i seient ver- mell. Segur que si aquesta persona conegués la nostra història o la nostra tradició literària li interessaria llegir les rondalles d'*El falcó d'en Cap d'Estopa* o de *L'espasa d'en Tallaferro*; segur que el sorprendria —com m'ha sorprès a mi— trobar a la rondalla d'*El Mal Caçador de Fares*, un dels avantpas- sats directes d'aquell Mal Caçador de les *Visions* de Joan Maragall. Si aquesta persona tingués, posem-hi, interès pel nostre llegendari popular relacionaria ràpidament rondalles com *La serp del brillant* o com *La pedra del diable* amb altres llegendes semblants, explicades a altres territoris. És el que m'ha passat. El diable que feia tornar blanca una pell negra de cabrit que apareix a la rondalla de *Les tres comandes* m'ha recordat l'esquinçall de llegenda que una pagesa gran de les Gavarres encara em va dir que recordava haver sentit

explicar de petita. Com que Constans sabia què es duia entre mans i com que sabia escriure molt bé, ron- dalles com la de la missa que deia un capellà a Sant Xemplí o com la d'*Els enfonsats de Lloret Salvatge* m'han commogut i, fins i tot, terroritzat. Literària- ment són filons. No sé si va ser ell mateix qui les va ordenar temàticament, tal com es publiquen ara. Pri- mer de tot, rondalles histò- riques, moltes del temps dels moros. Tot seguit, algunes de temàtica religio- sa. A continuació, de dimonis, d'esperits o d'àni- mes. Finalment, de bandol- lers, de mals fills o de llad- res, que és, ben mirat, la cosa més perversa a què podem aspirar si és que ens dóna per ser unes males persones. Són també molt interessants alguns dels apèndixs. Per reblar aques- ta reedició, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles ha demanat a cinc escriptors banyolins que escrivissin unes ron- dalles originals. Estan bé, però es nota massa que alguns les van escriure sense pensar que es publi- carien conjuntament amb el recull de mossèn Constans. Potser en alguns casos, a més, ni tan sols pensaven que estiguessin escrivint una rondalla. Utilitzen un nivell de llengua poc adient, poc directe, massa poc simple.

Xavier Cortadellas